RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4288913

Onderwerp: Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme

Kernboodschap

Het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme is samen met de stad opgesteld en biedt een helder toekomstbeeld voor de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme in Arnhem. Om in te kunnen spelen op actuele grote maatschappelijke opgaven zoals een groei aan inwoners en bezoekers, toenemende recreatiebehoefte, druk op de natuur, en een onder druk staande openstelling en beheer van recreatieve paden, vormt het toekomstperspectief een basis voor actieve sturing. Met het toekomstperspectief kunnen we ons beter positioneren en de samenwerking met partijen in de stad effectiever inrichten om de aantrekkelijkheid van de stad en leefomgeving te behouden en versterken. Dit is met name van belang voor Arnhemmers, want 70% van alle vrijetijdsactiviteiten in de regio Arnhem-Nijmegen wordt ondernomen door onze eigen inwoners. Het toekomstperspectief ziet recreatie en toerisme als basisvoorziening die bijdraagt aan welzijn en (brede) welvaart. Concrete acties om de ambities van het toekomstperspectief te kunnen realiseren worden uiteengezet in de Uitvoeringsagenda.

Voorstel

1. Het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme vast te stellen als beleidsuitwerking van de omgevingsvisie
2. Kennis te nemen van de Uitvoeringsagenda

Inleiding

Arnhem is een aantrekkelijke en fijne stad om te wonen, werken en bezoeken. Van een fijne wandeling in een van onze parken en een concert in Musis tot een dagje uit in Burgers' Zoo of het Nederlands Openluchtmuseum en het vieren van vrijheid bij Bridge to Liberation. Recreatiemogelijkheden zorgen voor een gezonde en prettige leefomgeving om te bewegen, ontmoeten en genieten. Ook geven ze ondernemers mogelijkheden om een boterham te verdienen, en geven ze ons de mogelijkheid om cultureel en natuurlijk erfgoed te behouden. Dit is aangetoond in wetenschappelijk onderzoek (CELTH, 2021). De komende jaren heeft Arnhem te maken met diverse grote maatschappelijke opgaven. Onze stad groeit sterk, er is druk op de leefbaarheid van onze wijken, en de natuur staat onder druk. Daarnaast groeit het recreatief bezoek en met name aan natuurgebieden. Recreatie en toerisme bieden oplossingen voor deze opgaven. Om een actievere rol te pakken in het sturen van recreatie en toerisme, richting te geven aan ons beleid en activiteiten, en beter samen te werken, is dit Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme ontwikkeld. Samen met

betrokken partijen, ondernemers en inwoners uit de stad. Het toekomstperspectief is een uitwerking van de Omgevingsvisie Arnhem 2040. In de bijbehorende uitvoeringsagenda worden de speerpunten uit het toekomstperspectief vertaald naar concrete projecten en activiteiten.

Beoogd effect

Een toekomstperspectief recreatie en toerisme waarmee we de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme kunnen stimuleren, faciliteren en reguleren, passend bij de identiteit en grootte van onze stad.

Argumenten

1.1 *Het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme biedt een helder toekomstbeeld voor de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme dat samen met de stad is opgesteld*

Ons toekomstbeeld is dat in 2040 toerisme en recreatie in Arnhem bijdragen aan een gezonde stad met een sterke lokale economie en een fijne leefomgeving voor iedereen. Er is ruimte om te ondernemen én ruimte voor groeiend bezoek, maar met oog voor balans. Voor onze natuur, onze wijken en onze toekomst. Vrije tijd moet voor iedereen toegankelijk en betaalbaar zijn, ongeacht achtergrond of beschikbare middelen. Samen met onze inwoners, ondernemers en betrokken partijen bouwen we aan een (nog) omvangrijker, veelzijdiger, toekomstbestendiger en toegankelijker vrijetijdsaanbod.

Om dit toekomstbeeld waar te maken richten we ons op vijf speerpunten:

- Ruimte voor recreatie maken bij woningbouwprojecten en gebiedsontwikkelingen
- Het verbeteren van recreatieve routes om het makkelijker en leuker te maken om Arnhem te ontdekken
- Een gevarieerder aanbod voor meerdaags verblijf met aantrekkelijke vakantieparken
- Ontwikkelen van vrijetijdsaanbod in de hele stad zodat wijken en ondernemers kansen krijgen om te bloeien en recreanten zich meer spreiden
- Zichtbaarheid en positionering van Arnhem als een groene, creatieve en vrije stad en bestemming voor toeristisch en zakelijk verblijf

1.2 *Het Toekomstperspectief speelt in op actuele grote maatschappelijke opgaven waar recreatief-toeristische inbreng bestuurlijk, politiek en maatschappelijk noodzakelijk en urgent is*

De verwachting is dat het aantal binnenlandse en inkomende bezoekers in Nederland de komende jaren nieuwe records gaat bereiken. Internationaal is er een groeiende middenklasse die vaker en langer kan reizen, er komen meer Nederlanders bij en ze kiezen vaker voor Nederland als 3e of 4e vakantie (NBTC, 2019 en 2024).

Ook is er een toename van bezoek aan natuur- en recreatiegebieden. Wanneer we hier niet actief op sturen kan er overbelasting ontstaan die de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze stad aantast. Ook wordt de druk op de ruimte, en de natuur, steeds groter. Rekening houdend met het stijgende aantal inwoners is er meer fysieke ruimte voor recreatie nodig om

de hoeveelheid recreatieruimte per inwoner gelijk te houden, afgezien van al bestaande tekorten (ANWB, 2023).

De extra nieuwe inwoners van Arnhem die in de nieuw te bouwen 16.000 woningen gaan wonen willen ook recreëren. De druk op de natuur wordt steeds groter terwijl de druk op het Veluwe Massief al (te) hoog is. Daarnaast worden recreatieve mogelijkheden ingeperkt door terrein beherende organisaties om de natuur te beschermen en omdat er te weinig financiële middelen zijn om de recreatieve infrastructuur te beheren en onderhouden.

We zijn een stad in ontwikkeling en zonder actieve sturing kan overbelasting de (aantrekkelijkheid van de) leefomgeving aantasten, vooral op drukbezochte plekken zoals de parken, dijken en in de binnenstad.

1.3 Het Toekomstperspectief ziet recreatie en toerisme als basisvoorziening en draagt bij aan bestaand lokaal, regionaal en landelijk beleid

Met het toekomstperspectief geven we lokaal invulling aan bestaand beleid op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Dit doen we onder meer door bij te dragen aan het genieten en beleven van onze stad, het creëren van ruimte voor recreatie in bouw- en gebiedsplannen, en het uitbreiden en verbeteren van recreatieve routes. We zien recreatie en toerisme als een basisvoorziening die (brede) welvaart en welzijn bevordert. Het belang hiervan is groot, want 70% van alle vrijetijdsactiviteiten in de regio Arnhem-Nijmegen wordt ondernomen door onze eigen inwoners (TVAN, 2024).

- **Omgevingsvisie Arnhem 2040 (2023):** We ambiëren de ruimtelijke kwaliteit te versterken door het zichtbaar en beleefbaar maken van Arnhem als groene, creatieve en vrije stad, en het beter verbinden van groen, water en natuur in de stad door middel van aantrekkelijke wandel- en fietsroutes.
- **Regioarrangement ‘Meer landschap, meer stad’ (Groene Metropoolregio 2023):** Meer woningen en inwoners kan alleen als we ook investeren in bereikbaarheid, natuur, landschap, recreatie en toerisme, waarbij ‘meer landschap’ en ‘meer stad’ gelijkwaardig zijn. Ruimte voor recreatie is een belangrijk onderdeel.
- **Beleidskader recreatie en toerisme (provincie Gelderland 2025):** Voldoende ruimte voor recreatiemogelijkheden en kwalitatief hoogwaardig en divers aanbod zijn de strategische doelen. Belangrijke uitgangspunten zijn onder andere standaard integratie van recreatie en toerisme in plannen voor woningbouw en gebiedsontwikkelingen, en het versterken van de recreatieve routenetwerken.
- **Perspectief 2030 (NBTC 2019):** Recreatie en toerisme worden sinds een aantal jaren gezien als middel om bij te dragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op onze (brede) welvaart en welzijn.
- **Voorwaarden scheppen voor vrijetijdsbesteding (artikel 22 van de grondwet):** Net als huisvesting, volksgezondheid, onderwijs, werkgelegenheid, sociale zekerheid en culturele ontplooiing, is vrijetijdsbesteding sinds 1983 ook een grondrecht waarvoor de overheid een zorgplicht draagt. Landelijk wordt hier invulling aan gegeven door de oprichting van de Landelijke Raad voor Recreatie en Toerisme in 2024, en door de

gezamenlijke provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO). De Landelijke Raad en het IPO lobbyen bij diverse ministeries om de samenwerking effectiever te organiseren en opgaven te agenderen. Ze zetten in op meer ruimte voor recreatie in gebiedsopgaven landelijke programma's, en het benutten van recreatie en toerisme voor leefbaarheid en economische dynamiek.

2.1 *De Uitvoeringsagenda vertaalt de speerpunten uit het toekomstperspectief naar concrete acties en projecten*

In de Uitvoeringsagenda staan concrete acties per speerpunt die bijdragen aan het realiseren van het toekomstperspectief. Waar het toekomstperspectief een langere periode vooruitkijkt, kijkt de uitvoeringsagenda naar wat op korte, middellange en lange termijn gedaan kan worden, door wie, en wat daarvoor nodig is. Diverse partijen hebben uitgesproken zich in te willen zetten voor realisatie van het toekomstperspectief middels de uitvoeringsagenda.

Enkele van de acties uit de Uitvoeringsagenda die helpen het toekomstperspectief te realiseren:

- **Ruimte voor recreatie**: We sluiten aan bij gebiedsontwikkelingsprocessen om de belangen van de recreant te behartigen, en stellen een kader op met richtlijnen en spelregels voor het integreren van recreatieruimte in gebiedsprocessen
- **Routes en recreatieve verbindingen:** Het uniform maken van de route aanduiding en alle routes vindbaar maken in één routedatabank
- **Verblijfsrecreatie:** We stellen een coördinator vakantieparken aan om ervoor te zorgen dat er geen bewoning op vakantieparken meer plaatsvindt. Samen met het bedrijfsleven stellen we een informatiepakket samen voor de short stay-markt
- **Ontwikkeling van het vrijetijdsaanbod:** Een tweejaarlijks inwonersonderzoek gaan we uitvoeren om onze inwoners op wijkniveau te bevragen over hun recreatieve behoeften, waarbij we specifiek jongeren en inwoners met een niet-Westerse achtergrond betrekken
- **Zichtbaarheid en positionering**: We gaan de Arnhemse kernwaarden groen, creatief en vrij verder laden, gericht op bepaalde doelgroepen, zodat we ons nog beter onderscheiden van andere steden

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Het creëren van meer ruimte voor recreatie heeft best een groot ruimtebeslag*

In het toekomstperspectief is uiteengezet dat als we in 2040 hetzelfde aanbod van (opengestelde) recreatieruimte per inwoner willen behouden, er een totale opgave is van 450 hectare. Daarbij is rekening gehouden met de groei van het aantal inwoners. Met opgengestelde recreatieruimte wordt toegankelijk en beleefbaar groen bedoeld waarin men kan recreëren. Door onder meer een groeiend aantal inwoners en een toenemende druk op de natuur wordt de druk op de fysieke ruimte steeds groter. Recreatie vormt een van de fysieke ruimtevragers. We stellen een referentienorm op die als richtlijn dient en die telkens

wordt meegewogen in de integrale afweging van belangen en functies in de stad (als onderdeel van de Arnhemse Ruimtebalans). De toepassing van de norm kan per gebied verschillen, afhankelijk van de lokale behoefte en omstandigheden. We richten ons daarbij op multifunctioneel ruimtegebruik, waarbij bestaande ruimte ook toegankelijk en beleefbaar wordt gemaakt voor recreatie. Dit doen we vooral in gebieden waar de natuur minder kwetsbaar is. Te denken valt aan schouwpaden bij rivieren en watergangen, recreatieve activiteiten bij de boer, en routes langs volkstuinen, sportterreinen en bedrijventerreinen. Bij de belangenafweging nemen we (naast het wettelijk kader) ook het erkennen van de intrinsieke waarden van de natuur en de dieren die daarin leven en dierenwelzijn mee.

Participatie

Het participatieproces bestond uit gesprekken met individuen en kleine groepen, sessies met een klankbordgroep met vertegenwoordigers van de recreatief-toeristische sector in Arnhem, een ondernemersenquête, een inwonersenquête, en een grote bijeenkomst met diverse belanghebbenden. De ondernemersenquête is ingevuld door 64 ondernemers, en de inwonersenquête door 1.712 inwoners. De resultaten zijn verwerkt in het toekomstperspectief.

Financiën

Samen met partners geven we richting aan de projecten en activiteiten die voortvloeien uit het toekomstperspectief en de uitvoeringsagenda. Uitvoering hiervan is afhankelijk van de inzet van de betrokken partijen, zowel qua capaciteit als financiële middelen. Daarnaast kunnen onvoorziene omstandigheden invloed hebben. Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 25M112g ‘Arnhem op de kaart’ aangenomen. In deze motie wordt opgeroepen: Een bedrag gelijk aan de extra opbrengsten van €150.000 uit de toeristenbelasting die in de perspectiefnota als dekking voor andere ontwikkelingen worden ingezet, met ingang van 2025 in te zetten voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing).
Daarnaast wordt in de begroting 2026 voorgesteld om €50.000 structureel op te nemen voor recreatie en toerisme, en €100.000 van 2026 t/m 2029. Voorstellen voor de benodigde financiën en capaciteit vanuit de gemeente worden voorgelegd bij de begroting 2026.

Uitvoering

Concrete acties en projecten om het toekomstperspectief te kunnen realiseren worden beschreven in de Uitvoeringsagenda. De acties en projecten zijn verdeeld in de korte, middellange en lange termijn. Afhankelijk van de voortgang en ontwikkelingen te zijner tijd kan de uitvoeringsagenda over een paar jaar geactualiseerd worden.

Communicatie

Na vaststelling wordt het toekomstperspectief gepubliceerd op de gemeentelijke website en via social media. Hiervoor zal een digitaal toegankelijke versie gemaakt worden van het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme. Veel organisaties, inwoners en ondernemers hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het toekomstperspectief en daarom willen we hen actief informeren over het resultaat en bedanken voor hun inbreng.

RAADSVOORSTEL

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1: Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme
- Bijlage 2: Uitvoeringsagenda Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4288913

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 september 2025,
gelet op de artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

Het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme vast te stellen als beleidsuitwerking van de omgevingsvisie

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem